

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Формування інноваційного простору дошкільної освіти: наук.-метод. посіб. / упоряд. Н. В. Любченко, О. А. Прокопенко, А. С. Виноградова; за ред. Є. Р. Чернишової / Ун -т менедж. освіти НАПН України. – К., 2012. – Ч. 1. – 112 с.
2. Дичківська І.М. Принципи управління інноваційними процесами у дошкільних навчальних закладах/ І.М. Дичківська // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2012. – № 22 (257), Ч. I.– С.111.

The article deals with innovative processes, whose knowledge and skills to use them are necessary for effective management of an educational institution.

Key words: innovation process, professionalism, management principles, preschool educational institution, educational process.

УДК 373.2:613/614(045)

Тороні Х.В.

магістрант 1 курсу спеціальності «Дошкільна освіта»

Мукачівський державний університет

Іванова В.В.

кандидат психологічних наук, доцент

Мукачівський державний університет

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ: ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ

В статті розкрито сутність поняття компетенція, компетентність, компетентнісний підхід. На основі теоретичного аналізу уточнено поняття «основи здоров'язберезувальної компетенції», охарактеризовано її структуру.

Ключові слова: компетенція, компетентність, компетентнісний підхід, здоров'язберезувальна компетенція, дошкільник.

Потреба в об'єктивній оцінці результатів діяльності людини є однією з найбільш значущих. При цьому, чим різнобічний характер цієї діяльності, тим складніше оцінити її результат. Сформована у вітчизняній освіті система оцінки якості досягнень учнів не відповідає вимогам її модернізації. У зв'язку з цим, на зміну поняттям «підготовленість», «освіченість» прийшли поняття «компетенція», «компетентність» і «компетентнісний підхід», що відображено в ряді нормативно-правових та організаційних документів. З одного боку, це

спрямовано на підвищення відкритості та глобалізацію освіти, відповідно до тенденцій світової освітньої практики, а з іншого боку, пов'язано з розумінням необхідності орієнтації сучасної освіти на готовність учня до активної самостійної та спільної діяльності, формування у нього рішучості, відповідальності, здатності засвоювати і застосовувати знання в незнайомих ситуаціях.

Ідеї компетентнісного підходу в освіті розкриваються в роботах Н. Бібік, Е. Зеєр, І. Зимньої, І. Колесникової, В. Краєвського, І.М. Пономарьової, П. Щедровицького та ін. У дослідженні Л. Свирської відзначається, що компетентнісний підхід орієнтує педагога на надання суб'єкту діяльності (навчальної, пізнавальної, ігрової та ін.) права на самореалізацію [6]. У дошкільному віці реалізація цього права дитиною сприяє формуванню у неї активності, самостійності, відповідальності.

Мета дослідження – на основі теоретичного аналізу понять «компетентність», «компетенція», «компетентнісний підхід» уточнити поняття «основи здоров'язбережувальної компетентності».

Досліджуючи компетентнісний підхід до змісту освіти, Л. Філатова зазначає, що поняття «компетенції» є процесуальним, тобто вони проявляються і формуються в діяльності. Щодо поняття «компетентність» автор зазначає, що вона об'єднує в собі не тільки інтелектуальну складову освіти, а й мотиваційну, етичну, соціальну [7]. Стосовно до нашого дослідження, компетентнісний підхід дозволяє акцентувати увагу не на психолого-орієнтовному компоненті змісту еколого-валеологічної освіти дошкільнят, а на здатності дітей діяти в реальних життєвих ситуаціях, здійснювати здоров'язбережувальну і природоохоронну діяльність.

У дослідженнях А. Гогоберидзе визначена система початкових компетентностей дитини старшого дошкільного віку, що включає початкові ключові і початкові спеціальні (допредметні) компетентності. Початкові ключові компетентності мають багатофункціональний характер. Дитина, яка оволоділа ними здатна вирішувати різні проблеми в повсякденному житті й діяльності. До того ж, вони універсальні, вони можуть бути перенесені і застосовані в різних ситуаціях.

У структурі початкових ключових компетентностей дослідник виділяє початкові здоров'язбережувальну, особистісно-соціальну і навчально-пізнавальну компетентності, різні за змістом і сферою застосування.

Для нашого дослідження становить інтерес початкова здоров'язбережувальна компетентність, яка визначається автором як готовність самостійно вирішувати завдання, пов'язані з підтриманням, зміцненням і збереженням здоров'я (дотримання особистої гігієни, культури харчування,

дотримання правил безпечної поведінки в побуті, розумна поведінка в непередбачених ситуаціях та ін.).

Крім цього, А. Гогоберидзе виділяє спеціальні (допредметні) компетентності, що забезпечують готовність дитини до переходу до шкільної освіти, оволодіння змістом навчальних предметів. Серед них автор розрізняє початкові мовну, літературну, математичну, екологічну та художню компетентності.

Компетентнісний підхід в освіті центрується на основних для нього категоріях – «компетенція», «компетентність».

Аналіз психолого-педагогічної літератури з розглянутої нами проблеми показав, що поняття «компетентність» і «компетенція» вживаються і як синонімічні (В. Болотов, В. Ледньов, М. Рижов та ін.), і як супідрядні (Дж. Равен й ін.).

У дослідженнях І. Зимньої компетенції визначаються як деякі внутрішні, потенційні, приховані психологічні новоутворення: знання, уявлення, програми дій, систем цінностей і відносин, які потім виявляються в компетентностях людини. Компетентність же – це інтелектуально і особистісно обумовлений досвід соціально-професійної діяльності людини, знання, на базі яких вона здатна використовувати компетенції.

У роботах Л. Свирської вказується, що в освіті в цілому і в практиці дошкільної освіти зокрема, поняття «компетентність» і «компетенція», як правило, не диференціюються, не несуть принципово різного смислового і змістового навантаження і використовуються в текстах як синоніми. Вони використовуються різними авторами теорії і методики дошкільної освіти по-різному: «як сума знань, умінь і навичок», як результат засвоєння зразків соціально-прийнятних способів дій, як «здатність, яка дозволяє бути успішним». Однак сама Л. Свирська розводить ці поняття, вважаючи, що компетенції є одночасно умовою і засобом становлення і розвитку компетентності [6].

На розмежування даних понять вказує Е. Зеєр. На його думку, компетентність людини визначається знаннями, вміннями і досвідом, а компетенція – здатність їх мобілізувати в конкретній соціально-професійній ситуації. Діяльні здібності є ядром компетенції. Однак крім діяльнісних знань, умінь і навичок в структуру компетенції входять також мотиваційна і емоційно-вольова сфери. Значущим компонентом компетенції є досвід людини – інтеграція в єдине ціле засвоєних людиною окремих дій, способів і прийомів вирішення завдань.

Таким чином, аналіз даних понять показує, що компетентність людини визначається знаннями, вміннями, досвідом, а здатність їх мобілізувати в конкретній ситуації належить до компетенції особистості.

В даний час в педагогічній науці існує безліч трактувань поняття «компетенція», розглянутого з різних позицій в залежності від розуміння природи і механізмів її придбання. Так, В. Шепель включає у визначення компетенції знання, вміння і досвід людини. Як характеристику особистості розглядає компетенцію С. Вершловський і Ю. Кулюткін; як реалізацію функцій – В. Кричевський. На думку В. Сластьоніна, компетенція являє собою сукупність умінь особистості: комунікабельних, організаторських, конструктивних.

У нашому дослідженні ми будемо розуміти компетенцію в значенні, зазначеному А. Хуторським: компетенція являє собою сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності), що задаються по відношенню до певного кола предметів і процесів та необхідних для якісної продуктивної діяльності по відношенню до них. Дане визначення має особливу значущість для нашого дослідження, оскільки в ньому підкреслюється, що компетенція передбачає не просто володіння знаннями, але передбачає готовність людини вирішувати поставлені завдання зі знанням справи.

Таким чином, більшість дослідників дотримується думки про наявність тісного взаємозв'язку між компетенцією і діяльністю. Компетенція невіддільна від дії, тому її прояв може відбуватися лише в процесі діяльності.

Суперечливим залишається питання про вікові межі застосування поняття «компетенція».

Слід зазначити, що в Україні поняття «компетентність» і «компетенція» досить широко використовуються у відношенні дорослої людини, стосовно ж до дітей дошкільного віку ці категорії викликають гостру дискусію. Однак у зарубіжній літературі часто зустрічаються такі формулювання: «рання компетентність», «компетентність дітей раннього віку». Вони розглядаються як синонімічні поняттям обізнаність, здатність, вміння, спрямованість в соціальне середовище; позначають достатній обсяг навичок, за допомогою яких людина може адекватно виконувати, ефективно вирішувати вікові завдання, що стоять перед нею у повсякденному житті [2].

На думку В. Букетова, О. Зайченко, компетенції не можуть бути досягнуті тільки на якомусь певному етапі освіти, наприклад, в вузі або старших класах школи, так як процес формування особистості безперервний і починається задовго до шкільного навчання. Більш того, компетенції не можуть бути сформовані тільки в рамках навчально-виховного процесу. Вони формуються

також під впливом сім'ї, друзів, роботи, політики, релігії, культури протягом всієї життєдіяльності людини. Тому ми вважаємо, що в старшому дошкільному віці можуть бути сформовані основи здоров'язбережувальної компетенції.

Під основами здоров'язбережувальної компетенції дитини дошкільного віку ми розуміємо характеристику особистості, що включає еколого-валеологічні уявлення, ціннісне ставлення до власного здоров'я, здоров'я оточуючих, природи, мотивацію, навички здоров'язбережувальної поведінки і природоохоронної діяльності, прояв елементів творчості в ній.

Говорячи про формування компетенцій, під формуванням ми розуміємо процес цілеспрямованого й організованого оволодіння суб'єктом навчання цілісними, стійкими рисами і якостями, характерними для даної компетенції.

Вибір нами певної вікової категорії обумовлений тим, що старший дошкільний вік є таким сенситивним періодом, коли активно формуються гармонійні відносини дошкільнят з навколишнім середовищем і творче ставлення до свого здоров'я. Дане положення обґрунтовано педагогічними та психологічними дослідженнями І. Аршавського, Н. Виноградової, С.Д. Дерябо, Ю. Змановської, С. Рубінштейна, В. Фокіної та ін.

Будь-яку компетенцію слід розглядати як складне утворення. На думку І. Зимньої, в зміст компетенції входять такі компоненти:

- знання змісту компетенції (когнітивний аспект);
- готовність до прояву компетенції (мотиваційний аспект);
- ставлення до змісту компетенції і об'єкту її застосування (ціннісно-смысловий аспект);
- досвід прояву компетенції в різноманітних стандартних і нестандартних ситуаціях (поведінковий аспект).

Близькою за змістом до розглянутої є структура компетентності, виділена С. Зінін, що включає такі компоненти, як знання, вміння, навички і систему ціннісних орієнтацій.

Таким чином, про сформованість компетенції у дитини слід судити комплексно: не лише за наявністю уявлень і вмінь, але і за поведінкою, вчинками, стосовно ситуації.

У нашому дослідженні ми виділяємо наступні компоненти основ здоров'язбережувальної компетенції: когнітивний, мотиваційно-ціннісний, поведінковий; творчо-перетворювальний.

Їх інтеграція забезпечить цілісність і успішність процесу формування основ здоров'язбережувальної компетенції, екоцентричної свідомості у дітей дошкільного віку.

Таким чином, проведений нами аналіз наукової літератури, нормативно-правових документів показує, що в теорії і практиці дошкільної освіти до сих

пір не склалося єдиної думки в питанні співвідношення і вживання понять «компетенція» і «компетентність», а також використання терміна «компетенція» по відношенню до дітей дошкільного віку. Ми вважаємо, що поняття «основи компетенції» може бути застосовано до дошкільників, оскільки формування особистості – це тривалий, безперервний процес, який починається задовго до початку шкільного життя. Під основами здоров'язбережувальної компетенції дитини дошкільного віку ми розуміємо характеристику особистості, що включає еколого-валеологічні уявлення, ціннісне ставлення до власного здоров'я, здоров'я оточуючих, природи, мотивацію, навички здоров'язбережувальної поведінки і природоохоронної діяльності, прояв елементів творчості в ній.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: науково-методичний посібник / І.Д. Бех – К.: ІЗМН, 1998. – 204 с.
2. Бібік Н.М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування / Н.М. Бібік // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. – К.: К.І.С., 2004. – С. 47–52.
3. Зарубінська І.І. Компетентнісний підхід до формування змісту навчально-виховного процесу / І.І. Зарубінська // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. праць. – Вип. 12. – Інститут проблем виховання. – К., – 2008. – С. 53-61.
4. Овчарук О.В. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики/ О.В. Овчарук. – К.: К.І.С., 2004. – 112 с.
5. Пометун О.І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті/ О. І. Пометун // Компетентнісний підхід у сучасній освіті. Світовий підхід та українські перспективи / під заг. ред. О.В. Овчарук. – К., 2004. – 111 с.
6. Свирская, Л.В. Современные дошкольные программы о компетентностях и компетенциях / Л.В. Свирская // Детский сад. Управление. - 2003. - № 2. - С. 6.
7. Филатова, Л.О. Компетентностный подход к построению содержания обучения как фактор развития преимущества школьного и вузовского образования / Л.О. Филатова // Дополнительное образование. - 2005. - № 7. - С. 9-11.

The article has described the sense of conception "competence", "competency" and "competence approach". According to the theoretical analysis we have clarified

the conception "the basis of healthsaving competence", and characterized its structure.

Key words: competence, competency, competence approach, healthsaving competence, preschooler.

УДК 37.091.33-028.17:39(045)

Тоюнда Я.О.
студентка I курсу, спеціальність «Середня освіта
(Англійська мова та зарубіжна література)»,
Мукачівський державний університет
Теличко Н.В.
доктор педагогічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АВТЕНТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ НА СЕРЕДНЬОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ

У статті проаналізовано психолого-лінгвістичні особливості навчання аудіювання учнів середнього етапу навчання. Виявлено особливості застосування автентичних матеріалів на середньому етапі навчання аудіюванням.

Ключові слова: автентичні матеріали, культурологічне середовище, аудіоматеріали, прагматична автентичність, особистісна автентичність.

Однією з найактуальніших проблем у викладанні іноземної мови сьогодні є необхідність більш глибокого вивчення світу носіїв мови. Без розуміння соціально-економічних систем, знання соціальної та політичної культур, вивчення історичних і культурних традицій, які формували образ мислення тих людей, із якими доведеться спілкуватися та взаємодіяти, неможливо вивчати й мову як засіб спілкування.

Для ефективного засвоєння системи уявлень про національні звичаї, традиції, реалії країни мови, що вивчається, необхідні адекватні засоби її засвоєння. Такими засобами можуть бути перш за все автентичні матеріали: літературні й музичні твори, предмети реальної дійсності та їх ілюстровані зображення, відео- та аудіоматеріали, які максимально наближають до створення природного культурологічного середовища.

Доцільністю використання автентичних матеріалів при навчанні іноземної мови займалися вітчизняні вчені: С.В. Гапонова, Н.В. Єлухіна, К.С.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>